

MESLEKİ DENETİM

Cemil Kocatepe
Elektrik Mühendisi
ckocatepe@gmail.com

İki kelimelik bir başlık, kocaman bir konu; Bu yazı ile becerebildiğim kadar mesleki denetim sürecinin bir kısmı için görüş belirtmeye çalışacağım.

Neo-liberal sistemin dayatması uygulamalar ve özelleştirmelerin en ağır bir şekilde yürütücülüğüne soyunmuş olan iktidarların yönetiminde; bilhassa 1980'lerden beri sürecin eziciliğinde her gelenin bir öncekini arattığı ülkemizde, son 15 yılda en vahşi, en kualsız uygulamalar yapılmış, yapılmaktadır.

Sürecin anlayışı gereği, mesleki denetim uygulaması da en fazla yıpratılanlardan biridir.

Kamu yararı kapsamında toplum ve çevre yararını bir bütün olarak gözetken bizler için mesleki denetim önemli bir araçtır.

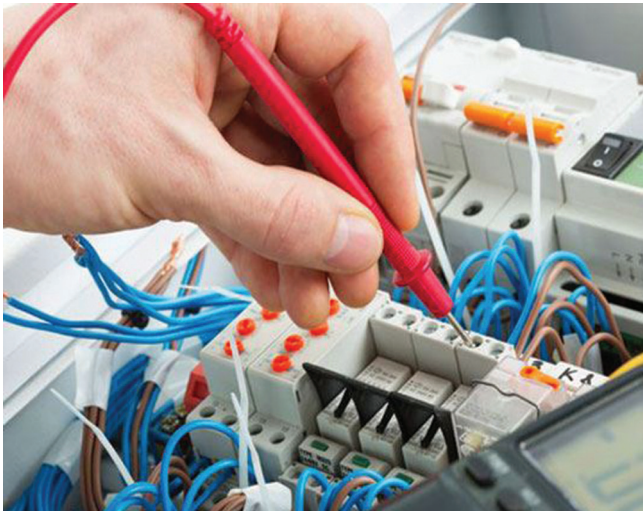
Her türlü saldırı ve yağmaya karşı TMMOB'nin savunma araçlarından biri olan denetim sürecinin yararlı olabilmesi için bir sürü çalışmalar yapılmış, hukuk mücadeleleri verilmiş ve bu mücadeleler halen devam etmektedir. Her şey bir tarafa bu yazının da bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir.

Genel anlamıyla denetim ve amacı nedir? Denetim; yapılan bir işin, bir görevin toplum (bireyin haklarını dışlamadan) ve çevre yararı açısından belirlenmiş yerel, ulusal ve uluslararası kurallara uygun yapıp yapılmadığının kontrolüdür.

Mesleki denetim; bir mesleğin uygulaması yapılırken, yine o mesleğin yukarıda tanımlanan içeriğiyle ilgili mesleki açıdan derinleştirilip, alanındaki tüm kuralların da uygulanıp uygulanmadığını içeren kontrolün yapılmasıdır.

Mesleki Denetimin Kapsamı

1-Meslektaş denetimi: Meslek mensupları işini yaparken, meslek tarafından meslek örgütünce, yasa koyucular tarafından hukuki kurallar çerçevesinde belirlenmiş olan tüm ilkelerin kontrolünü kapsar.

2-Mesleki etkinliğin denetimi: İlgili meslek ürününün ve uygulamasının yasa, yönetmelik ve diğer ilgili kurallar açısından kontrolünü içerir.

Meslektaş denetimi ve mesleki denetim; ilgili meslek örgütü tarafından belirlenmiş kurallar dahilinde yapılabilir.

Bu genel tanımlardan sonra mühendislik ve mimarlık meslekleri açısından mesleki denetim konusuna bakacak olursak; TMMOB'nin 2000 yılı Mühendislik Mimarlık Kurultayı'nda oluşturulan şu çerçeveye karşılıkmaktayız:

"Bilindiği gibi diğer meslekler gibi mühendislik ve mimarlık meslekleri de özel bir eğitim ve özel beceri gerektirir. Bu çerçevede de meslek mensupları, toplum tarafından bu alandaki etkinliklerin gerçekleştirilmesi için bir anlamda yetkilendirilmektedir.

İnsan yaşamı günümüzde teknolojinin sürekli olarak değiştirdiği bir fiziksel ortamda geçmektedir. Mühendisler ve mimarlar da bu fiziksel ortamın belirlenmesinde, bu alandaki sorunların çözümünde en önemli unsurlardır. Buna karşın, toplumun ya da tek tek bireylerin bu etkinlikleri anlaması, irdelemesi ve bu etkinliklerin olabilecek zararlı sonuçlarına karşı kendilerini korumaları olanaklı değildir. Bu nedenlerle de bu alanın boş bırakılması söz konusu olamaz. İşte toplum adına bir denetimin gerekliliği bu nedenle zorunlu olmaktadır.

Burada denetimin amacının, denetimi yapılan ürün ya da hizmetin olumlu yönde gelişmesini sağlamaya yönelik, etkileyici ve olumlu bir eylem olduğunu vurgulamak gereklidir.

Bu çerçevede mesleki denetimin iki boyutu bulunmaktadır:

-Odalarca mesleki yeterliliği (Üniversiteden alınmış diploma dışı yeterlilik belgesi konusu odalarda tartışılmaya devam etmektedir. B.N) saptanmış üyelerine verdiği (SMM Belgesi-B.N) yetki çerçevesinde gerçekleştirilen mesleki etkinliklerin, görev ve hizmetlerin, toplumun güvenliğini, sağlığını, refahını ve geleceğini göz önünde bulundurarak, bilimin ve teknolojinin gereklerine, yasal kurallara, mesleki davranış ilkelerine uygun olarak yerine getirilmesini ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla, önceden belirlenmiş kriterlere göre incelenmesi;

-Mühendislik ve mimarlık etkinlikleri sonucunda elde edilen ürünlerin, toplumun güvenliği ve sağlığı açısından bilimin ve teknolojinin gereklerine ve yasal kurallara uygun olarak gerçekleştirilmesi ve işletilmesi için önceden belirlenmiş kriterlere göre incelenmesidir.

TMMOB Belgelerinde Mesleki Denetimin amacı '... serbest mühendislik mimarlık ve müşavirlik hizmetleri üreten kişi ve kuruluşların mesleki etkinliklerinin... .. denetlenmesiyle, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin mesleki esaslar, ülke ve meslektaş yararı yönünden gelişmesini sağlamak, üretilen hizmetlerin meslek odası standartları, tüzük ve yönetmelikleri ile ülkemizde geçerli diğer standartlara, yönetmeliklere ve esaslara

uygunluğunu sağlamak ...' olarak belirtmektedir.” (TMMOB Mühendislik Mimarlık Kurultayı Karar Tas-lakları-2000, s: 34)

Mesleki denetimin olabilmesi için öncelikle meslek in-sanlarının oluşturdukları bir örgütün olması lazım. Bu; bir mesleğin profesyonel sayılabilmesi için gereken koş-ulardandır. Ücret karşılığı yapılabilir anlamıyla profesyonel tanımlaması kullanıldığını belirterek, profesyonel mesleğin koşullarına bakalım:

“Birçok araştırmacı, herhangi bir mesleğin profesyonel meslek olabilmesi için bazı temel özelliklerin yerine gel-mesi gerektiğinde ısrar etmiştir. Bu özelliklerin birincisi özel bir bilgiye sahip olma, ikincisi meslek üyelerinin bir örgüt etrafında toplanmaları, üçüncüsü ise bu örgütlerin devlet karşısında özerk bir toplumsal konum elde etmiş olmalarıdır. Diğer bir deyişle profesyonel meslek üyeleri, bir örgüt etrafında toplanmış uzman kişiler olmalıdır.” (TMMOB EMO; Etik, Ahlak ve Meslek İlkeleri s. 94 içinde Zafer Cihrinlioğlu, Türkiye’de Hukuk Mesleği s.7’den alıntı)

Kurulmuş olan örgüt, meslek ilkeleri ve meslek uygulama-ları konusunda oluşturacağı kurallarla üyelerine yol göstere-cek, sicillerini tutacaktır. Üyelerine mesleki yanlışlarından dolayı ceza verme yetkisi sadece ve sadece bu meslek örgütü kanalı ile kullanılabilir. Bu da kamu ile meslek örgütü ve meslek insanları arasında en önemli bağ oluşturacaktır.

Örgütümüz TMMOB kurulduğu tarihten bu yana kendisine yasa ile verilmiş görevlerini yapmaya çalışmış ve halen bu konuda ciddi faaliyetlere devam etmesine rağmen mesleki denetimi geliştirmekte çok zorlanmakta veya gereği gibi gerçekleştirememektedir.

TMMOB’nin “TMMOB ve Mesleki Denetim” yayınında, mühendis, mimar ve şehir plancılarının meslek örgütü olarak mesleki denetim yetkisi hukuki çerçeve içerisinde şöyle anlatılmaktadır:

“Yönetmelikler uyarınca uzun yıllardan bu yana uygu-lana gelen ‘mesleki denetim’ bir onay ya da vize işlemi olmaktan öte, herhangi bir estetik veya içerik denetimi olmayıp, tamamen üyelerimizin mesleki faaliyetlerinin kayıt altına alınarak sicillerinin tutulması esasına da-yanmaktadır. Mesleki denetim, İmar Yasası veya Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında ilgili idarelerin sorumluluğundaki onay mekanizması ile uzaktan yakın-dan ilgisi bulunmamaktadır.

Tekrar edelim; Bu kapsamda odalarımız tarafından yayımlanan yönetmelikler ile ‘mesleki uygulamalarda kamu yararını, meslek haklarını ve etliğini korumak, müelliflik haklarını gözetmek, haksız rekabeti önlemek, mesleki sorumlulukları tanımlamak ve mesleki değerlen-dirmeye esas sicilleri tutmak’ amaçlanmış bulunmakta-dır. Kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan TMMOB ve bağlı odalarının, üyeleri üzerindeki gözetim ve denetim yükümlülüğünün yerine getirilmesinin gereği olarak yürütülmektedir.

TMMOB ve Oda yönetmeliklerince zorunlu olan ‘mesleki denetim’, çeşitli davalara konu olmuşsa da, ‘mesleki denetimin devam etmesinin kamusal bir yarar olduğu’ yönünde verilen yargı kararları mesleki denetimin hu-kuki yönünü açıkça ortaya koymaktadır.” (TMMOB ve Mesleki Denetim, s. 18)

Anayasa Mahkemesi’nin 22 Şubat 2013 tarih ve 28567 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/191 sayılı kararının ilgili bölümü şu şekildedir:

“Dava konusu kuralda, Bakanlığa, kendi görev alanıyla ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırla-ma, geliştirme, uygulanmasını sağlama ve meslek men-suplarının kayıtlarını tutma görevi verilmiştir. KHK’nin 2. maddesi bir bütün olarak dikkate alındığında, Bakan-lığın görev alanının esas itibarıyla yerleşme, çevre ve ya-pılaşma hizmetlerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Sözü edilen hizmetler, 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun hükümleri uyarınca kurulan ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Türkiye Mimar ve Mühendisler Odaları Birliğine bağlı meslek odalarına üye olarak faaliyet gösteren mimar ve mühendislerce yerine getirilen mimarlık ve mühendislik hizmetleridir. Bakanlığa verilen mesleki hizmetlerin norm ve stan-dartlarını hazırlama görevi, mimar ve mühendislerin mesleki faaliyetlerini icra ederken uyacağı kuralların belirlenmesini değil, bu meslek mensuplarınca sunulan hizmetin niteliklerinin ve standartlarının saptanmasını öngörmektedir.

Bakanlığa tanınan düzenleme yetkisinin, görev alanıyla ilgili meslekler olan mimarlık ve mühendislik hizmetle-riyle ilgili norm ve standartlarının belirlenmesini kap-sadığı hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde açık ve belirgindir. Öte yandan, mimarlık ve mühendislik hizmetleriyle ilgili temel hükümler, İmar Kanunu, Çevre Kanunu ve ilgili diğer kanunlarda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmek suretiyle kapsamı belirlendikten sonra, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin norm ve stan-dartlarını belirleme yetkisinin Bakanlığa verilmiş olması yasama yetkisinin devri olarak görülemez.

Anayasa’nın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğinde-ki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları tanımlanmıştır. Buna göre, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluş-ları, belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaç-larını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında,

gizli oyla seçilen kamu tüzelkişileridir. Amlan maddenin beşinci fıkrasına göre, meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kamunla düzenlenir.

Anayasa'nın 135. maddesinde, meslek kuruluşlarının karar ve yönetim organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, Devletin idari ve mali denetimine tabi olduklarının belirtilmesi ve sorumlu organlarının görevlerine ancak yargı kararıyla son verilebileceğinin kurala bağlanması, bu idarelerin özerkliğine işaret etmektedir. Meslek kuruluşlarının özerkliği, merkezî idareden bağımsız olarak karar ve yürütme organlarını seçebilme, ilgili mesleki faaliyetlerle sınırlı olmak üzere üyelerini ve örgütlerini bağlayıcı karar alma ve uygulama, meslek mensuplarının uyacağı ilke ve kuralları belirleme ve üyeleri hakkında disiplin tedbirleri uygulama hak ve yetkisini içermektedir. Bu itibarla mimar ve mühendislerce sunulan hizmetin niteliklerinin ve standartlarının Bakanlık tarafından saptanması, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşunun özerkliğine müdahale anlamına gelmemektedir.

Öte yandan mimarlık mühendislik faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin kayıtlarının Bakanlık tarafından tutulmasının öngörülmesi, istatistiksel bilgi sağlama amaçlı olup meslek mensubu üzerinde icraî bir etkisi bulunmamaktadır.”

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı yine TMMOB ve Mesleki Denetim kitabında şöyle değerlendirilmektedir:

- Meslek odaları idari özerkliğe sahiptir.
- Meslek odaları, mimar ve mühendislerin mesleki faaliyetlerini icra ederken uyacağı kuralları belirler,
- Meslek odaları, mesleki faaliyetlerle sınırlı olmak üzere üyelerini ve örgütlerini bağlayıcı karar alma ve uygulama, meslek mensuplarının uyacağı ilke ve kuralları belirleme ve üyeleri hakkında disiplin tedbirleri uygulama hak ve yetkisine sahiptir.
- Üye sicillerini tutma yetki ve görevi meslek odalarına aittir. Bakanlık, ancak istatistiki veri için kayıt tutabilir.”(TMMOB ve Mesleki Denetim, s. 20)

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere Anayasa'dan gelen yetki ile çıkartılan yönetmelikler ve ilgili mesleki denetim yönetmelikleri Danıştay denetiminden geçmiştir. Mesleki denetimin uygulanmasına yönelik işlemler de idare mahkemesi ve temyiz mercii olarak Danıştay denetiminden geçmiştir. Bütün yargı kararları değerlendirildiğinde mesleki denetimin oda ile üye arasındaki ilişki kapsamında olduğu ve mesleki denetime yönelik odaların çıkarmış olduğu yönetmeliklere üyelerin uymalarının zorunlu olduğu açıktır. Bu görüşlere ilaveten, mesleki denetim, sicil tutma işlemi nedeni ile üyelerin odaları mahkemeye vermesi sonrası kararları maddeleştirdiğimizde;

Sicil tutma işlemi sırasında odaların yapamayacakları işleri şöyle özetleyebiliriz:

- 1-Meslek mensubunun sunduğu hizmetin içeriğinin denetlenmesi,
- 2-Meslek mensubunun yeterliliğinin denetlenmesi (Bu karar; 2000 yılında yapılmış olan Mühendislik Mimarlık Kurultayı'nda alınan “Odalarca mesleki yeterliliği saptanmış üyelerine...” ile başlayan cümlesini ve uygulamaları geçersiz kılmaktadır. B.N)

Sicil tutma işlemi sırasında odaların yapabilecekleri işleri de şöyle sıralayabiliriz:

- 1-Meslek mensubunca gerekli bazı belge ve bilgilerin bulundurulup, bulundurulmadığı,
- 2-Meslek mensubunun oda üyelik kaydının bulunup bulunmadığı,
- 3-Kısıtlılığının olup olmadığı,
- 4-Büro tescilini yaptıırıp yaptıımadığı, gibi mesleki disiplini sağlamaya yönelik şekli bir denetim olarak yapılmalıdır. Bütün bunlara rağmen idare, TMMOB uygulamalarını boşa çıkarmak, yaptıırmamak için her türlü yola başvurmaktadır ve TMMOB-üye ilişkisini kadük hale getirmeyi vazife edinmiş durumdadır.

İktidarlar, yerel yönetimler; mesleki denetimi uygulatmak için her yola başvururken TMMOB'ye bağlı odalar yasanın verdiği yetkileri doğru bir şekilde kullandı mı? Bana göre esas soru bu.

Odalarda “mesleki denetim” denince anlaşılan; SMM belgesi alan üyelerin yaptıkları projelerin oda vizesinden geçirilmesi. TMMOB yayınları izlendiğinde bu uygulamanın mesleki denetimin sadece bir kısmını oluşturduğu görülecektir. Proje vize uygulamasında bile TMMOB Birlik ilkelerine uyulmadığı, bir arada olması gereken meslek odalarının meslekçi yaklaşımları nedeniyle uygulama birliği sağlayamadıkları, üyelerinin bireysel çıkarlarının peşine takıldıkları görülmektedir. Bunu nereden görüyoruz? 1970'li yıllarda TMMOB OMDU (Ortak Mesleki Denetim Uygulaması) için ciddi çalışmalar yapılmış ve bir dönem uygulama yapılmışken daha sonra bu uygulamanın ortadan kalkmasından. OMDU uygulamasından vazgeçilmesi; ortak mücadeleyi de meslek odalarının ve üyelerinin güçlerini de TMMOB'yi de iktidarlar karşısında zayıflatmıştır.

Mesleki denetim; tüm meslek insanlarının, örgütün ve yöneticisinin ortak davranış sağladıklarında olabilecek bir iştir.

Mesleki denetim, anlamı itibari ile esas olarak meslek ilkeleri temelinde, örgütün ve yöneticisinin görev ve sorumlulukları ile üyesinin görev ve sorumluluklarının birleştiği yerde olabilecektir.

Bu bütünlüğü sağlamak her örgüt yöneticisinin görevidir.

EMO Etik, Ahlak ve Meslek İlkeleri yayınında, meslek ilkeleri ve bu meslek ilkeleri kapsamında örgütün işlevi, yönetici ve seçilmiş organlar ile üyelerin sorumlulukları üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur:

“Meslek ilkeleri;

Mesleki ilkelerini, uyulması gereken meslek kuralları olarak değil, insanın varlığına ve topluma değer katan bilince yansımaları, toplumsal gelişme açısından da değer yüklü ilkeler olarak kabul ediyoruz.

Bilim, bilgi, teknoloji ve bunlara dayalı birikim, deneyim ve her türlü mesleki toplumsal pratikler tarihi ve toplumsal süreçte üretilen, insanlığın gelişim sürecinin ürünleridir, insanlığın ortak malıdır.

Bu nedenlerle;

- Mesleki uygulamalarda bu değerlerin çiğnenmesine karşı durulması,
- Bilim ve teknolojinin insanlığın evrensel kazanımları ve temel insan hakları çerçevesinde toplumsal, doğal ve kültürel değerleri geliştirici yönde kullanılması,
- Bilim ve teknolojinin bu amaçlar dışında insanlığa karşı baskı ve sömürü aracı olarak kullanılmaması, korunması, örgüt kültürüne dönüştürülmesi gereken meslek ilkeleridir, bu değerlerin, korunması, toplumsal ve insani değerler dışına itilmesine karşı durulması, bir bütünsellik içinde, örgüt ve üyenin seçimini gerektirmektedir.

Bunların yanında meslek alanlarında;

- Meslek insanının yaşamı boyu bilgilerini geliştirerek kendini yetiştirmesi,
- Mesleğin değerlerine aykırı davranışlarda bulunulmaması,
- Sahip olunan, ya da eline verilen yetkiyi, bu yetkinin yüklediği sorumlulukların bilincinde olarak eşitlikçi, adil, hukuka saygılı olarak toplum yararına kullanması,
- İnsanla doğa arasında bir ayrım yapmadan, insanın ancak çevresiyle var olacağı, bu değerlere saygı gösterip korumanın kendi varlığı ve saygınlığını koruma

olduğunun farkında olması, görevin bu bilinçle yerine getirilmesi,

- Mesleki yetki, bilgi ve sorumluluklarıyla bağdaşmayacak işlerle uğraşmamayı, yetkiyle donatılmamış, yetki dışı sorumluluk yükleyen hiçbir görev veya mevki kabul etmemesi,

- Emin olmadığı konularda yönlendirici nitelikte veya kararları etkileyecek türde akıl yürütme, karar verme yanlılığına düşmemeyi, bilmediği konuları da açık yüreklilikle söylemekten kaçınmaması,

- Dil, din, ırk, cinsiyet, inanç, mezhep, coğrafî, bölgesel ve kültürel ayrımı yapmamayı, bu tür farklılıkları, çok kültürlü yapıyı toplumsal gelişme için itici bir güç ve zenginlik kaynağı olduğuna duyduğu inancı yaşamın her alanında tutum, davranış ve eylemlerinde yansıtması, ortaklaşa benimsenmiş ilkesel değerler olarak yaşama geçirilmesi, örgütlü yapı içinde, hedeflenmelidir.

Bu ilkeler isteğe bağlı değerler değildir, bunların meslek yaşamının pratiklerine dayalı oluşmuş her meslek için geçerli değerler niteliğindedir. Bu özellikleriyle de yapay olmayan, bilgi ve bilimin kullanış amaç ve yöntemlerini, insani değerleri yansıtan, kültürel toplumsal nitelikli değerlerdir. İlişkilerin bu değerlere dayalı etik ilişki düzeyinde gelişmesi sorunların çözümü yönünde en önemli etken olacaktır.

Örgüt

Örgüt; sınıf, katman, grup benzeri yapılanmalarda ortaklaşa oluşturulan toplumsal gücü temsil etmektedir.

Kısa bir tanımlamayla örgüt, belirlenmiş ortak hedeflere ulaşmak isteyen insanların oluşturduğu kurumsal bir yapıdır. Orhan Hançerlioğlu Felsefe Ansiklopedisinde örgüt konusunda şu bilgiyi vermektedir. “Nasıl hiçbir toplum tarihsel olarak belirli bir biçimde ve ölçüde örgütlenmeden gelişemezse, öylece hiçbir toplumsal sınıf da belirli bir örgüte kavuşmaksızın egemen olamaz.”

Örgüt; toplumda öne çıkarılan değerleri, yaratılmak istenen ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel yapıyı, bunların dayandığı ideolojiyi, kimi gelenek, görenek diye tabulaştırılan alışkanlıkları sorgulayarak üyesini bilgilendirmeli, yozlaşmanın bireysel davranışlara değil sisteme bağlı olduğunu gösterip sergileyerek üyenin yolunu aydınlatmalı, oluşturulan yanlış bilinci kırmaya çalışmalıdır.

Örgüt; yolsuzluklara karşı üyesini sorgularken, yapılanların bedelini tam ödetmek için, bu tür olaylara kaynaklık eden nedenleri, kişi, kurum, kuruluşları, hiçbir ayrıcalık tanımadan, sorgulayıp kamuoyuna sergilemeyi, Mesleğin bilimsel veri ve ilkeler temelinde yerine getirilmesine karşı oluşan engellerin aşılması için, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, hukuki vb her alanda mücadele vermeyi,

Örgüt; meslek ilkelerini yerleştirmek için, çevrenin bozucu, yozlaştırıcı etkilerine, yanlış bilinçlendirmelere karşı, savunduğu değerlere sahip çıkarak üyelerin bilinç düzeyinin yükseltilmeye, onların özerk gelişimini sağlamaya çalışmayı,

Meslek içi eğitimde üyelerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yanında üyenin toplumsallaşma düzeyini geliştirecek sosyal kültürel etkinlikler yaşama geçirmeyi,

Üyelerinin siyasî, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet ayrımına uğratılmasına, bilgi ve kariyerlerine uygun olmayan görevlerde çalıştırılmalarına, eşitlik ilkelerine aykırı

ETİK, AHLAK ve MESLEK İLKELERİ

TMMOB
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

uygulamalara karşı yasal ve demokratik gelenekler çerçevesinde mücadele etmeyi,
Toplumsal ve ahlaki bir görev saymalıdır.

Örgüt, meslek ilkelerinin meslek kültürünün temel öğeleri olarak geliştirilip toplum değerleri içinde yer alması hedeflenmelidir.

Yönetici ve Seçilmiş Organlar

Yönetim kurulları soyut tüzel kişilik kavramının somutlaşan varlığı ve onu temsil yetkisine sahip en sorumlu organdır. Yönetim kurulları seçildiği dönem içinde örgütle özdeş tutulan bir organdır. Örgütü amaçlarına ulaştırma, bu yönde gerekli tüm ilişkileri kurup geliştirme yükümlüğü ve sorumluluğunu taşımaktadır.

Yönetim Kurulu, Onur ve Denetim Kurulları; genel kurulun mesleği temsil etme yetki ve onuruna yaraşır gördüğü kişileri seçerek oluşturduğu, yetkiyle donatmış kurullardır.

Genel kurullarından yetki almanın anlamı, belirli değerlere sahip olduğuna inanılan insanların, rastlantısal değil, bilerek bilinen bir araya getirilmeleridir.

Burada yaratılan ilişki, örgütün sahip olduğu ve temsil ettiği değerler üzerine kurulu, ahlaki sorumluluk gerektiren etik ilişkilerdir.

Bu nedenle;

Kurulun hiçbir üyesi, kendine teslim edilen değerlerin dışına çıkmayı bir hak ya da sahip olduğu yetkileri kendi için ayrıcalık olarak görmez.

Kendilerine verilen yetki ve onurun, gösterilen güvenin sorumluluğuna sahip olmakla, üyelere ve topluma karşı örnek oluşturacak tutum ve davranışlar sergilemekle yükümlüdürler.

Yönetim kurulları eylem anında, ortak aklın ve gücün temsilcisi olarak yer alması gerektiğinin sorumluluğuna ve bilincine sahiptirler.

Denetim dışı yetki kullanmanın kurumları yozlaştıracağı gerçeğinden hareketle TMMOB kamu adına denetim yapmayı topluma karşı görevleri arasında saymaktadır. Bu doğrultuda örgütün demokratik denetim mekanizmalarının geliştirilmesinde de sorumluluk duyar.

Örgütün seçilmiş organları, yönetim, onur ve denetleme kurulları yılda iki kez ortak toplantı yaparak, eleştiri ve özeleştirme yöntemiyle örgütün çalışmalarını, uygulamaları yönetmelikler ve etik ilkeler açısından değerlendirme kültürünü geliştirir.

Sorumluluk devredilemez, yetki devri sorumluluk devri anlamında kullanılamaz. Egemen toplumsal bilinç, tüm kişi ve kurumları, etkileyici bir güce sahiptir.

Bu etki altında, özellikle siyasi erkin tutum ve davranışları, sergiledikleri tavır yukarıdan aşağı, öncelikle yönetici kadrolardan başlayarak aşağı doğru yansımaktadır. Bugün toplumda gözlenen popülist, kariyerist tutumlar, özentilerden yansıyan yoz kişilik gösterileri bir 'yetkili' tipi yaratmıştır.

Demokratik ve ilkelere bağlı yönetimler, yerleşik hale gelen bu tür tutum ve davranışları, sorgulayıcı bir yaklaşımla irdeleyerek örgüt birimlerine yansımaları önlemeye çalışmalıdırlar. Eleştiri ve özeleştir ilkesi yaşama geçirilmelidir.

Üye

Meslek etiği çerçevesinde yönlendirilmek istenen üyeler arası kültür ve toplumsallaşma farklılıkları olmakla beraber, eğitim alt sınırı üniversite düzeyi olan insanlardır. Üye, örgütlü yapının en zayıf ve aynı zamanda en güçlü halkasıdır.

Günah keçisi durumuna düşürülen de, kim vurduya giden de odur. Üye, yaşadığı ortamın, kurum ve şirketlerin dışları arasında sıkışmış, maddi manevi baskı altında özgürlük alanları adam akıllı sınırlanmış, yalnızlaştırılmış, dolayısıyla özerkliğini yitirmiş durumdadır. Sorunlar içindedir, yalın ve sorumlu oldukları büyüktür. Meslek eğitimi, daha önce de belirttiğimiz gibi, insanı bilgiyle yetkinleştirerek üyenin kimlik ve kişiliğine değerlerler katmaktadır. Hedeflenmesi gereken, üyenin sahip olduğu değerleri, üretim gücünü toplumun gelişmesi yönünde harekete geçirmektir.

Üye, mesleği ve örgüt ilkelerinin yanında;

-Mesleki alan ve uygulamalarını da kapsamına alan, yaşamın her alanında gerçekleşen ilişkilerinde insani ve etik değerlere saygılı davranmayı,

-Sahip oldukları bilgi, birikim, deneyim, yetenek ve her türlü mesleki toplumsal pratikleri toplumsal çıkarları lehine kullanmayı, karşı olarak bunları kişisel çıkarlara yardımcı olacak tutum ve davranışlardan kaçınmayı,

-Kendine, mesleğine, topluma karşı görevlerini yerine getirmek, saygınlığını korumak için bilgi ve yeteneklerini sürekli geliştirmeyi,

-Mesleki başarı ve haklarının korunması için en önemli dayanışma aracının örgütlenme olduğunun bilincinde olarak örgütünü geliştirme için çaba göstermeyi,

-Mühendisliğin genel vasıflarının nitelikli, dürüst, güvenilir, toplumcu ve akıllarını kullanan insanlar olduklarını ve bu vasıflarının kariyer ve siyasi tutumlarından önce geldiğini topluma kamulaştırıp kabul ettirmeyi,

-Mühendis ve Mimarlar güvenilirliklerini korumak için mesleği iyi bilmeli, emin olmadığı konularda akıl yürütme, karar verme yanlılığına düşmemelidir." (EMO Etik, Ahlak ve Meslek İlkeleri Yayını, s. 75, 76, 77, 78, 79, 80)

Bu ilkelerin hayata geçirilmesi için; sadece SMM üyelerin değil, tüm üyelerin aynı ilkeler doğrultusunda davranmasını sağlamak üzere çaba harcamak, örgüt yöneticilerinin birinci görevi olmalıdır.

Mesleki denetimin sadece proje denetimine, projelere Oda damgası vurulması meselesine indirgenmesi diğer üyelerin gereği gibi işin içine katılması için çaba sarf etmeyi ortadan kaldıracı etki etmektedir.

Mesleki denetim adı altında yapılan proje vize uygulaması SMM üyeleri için bir cezalandırma aracına dönüşmüş durumdadır. Bu duruma son verilmelidir.

Mesleki denetim süreci kendi içinde bir bütün olarak görülüp o kapsamda çalışma yapılmalıdır.

Odalar mesleki denetim sürecini; üretim sürecinin, yapı üretim sürecinin zinciri olarak projeci, işi yapıcı, yapı denetçisi, kamu-özel proje denetçisi, test-ölçüm hizmetleri üreticisi, işletmeci, üretim mühendisi üyelerini sicil tutma zincirinin birer halkası olarak ele almalıdır.

Meslek odaları meslekçi olmadan toplum, çevre ve üye yararı bütünü için sisteme teslim olmadan, Birlik ilkeleri doğrultusunda örgüt bağımsızlığını koruyarak neo-liberal sistemle mücadele için önemli araçlardan biri olan mesleki denetim uygulamasına sahip çıkmalıdır.

Mesleki denetim; SMM, yapı denetçi, üretici, ücretli ve tüm üyeler için bir işi yaptığının kanıtı, iş tecrübesinin bir göstergesi ve üye olmanın prestiji olarak yansımalıdır. ■